

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรของชุมชนในภาคเหนือตอนบน		
ชื่อผู้เขียน	นางสาวพุทธชาติ ไชยเดชะ		
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ		
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ดวงสา	ประธานกรรมการ	
	อาจารย์ วิสุทธิ์ วานิช	กรรมการ	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยงยุทธ เปลีียนผดุง	กรรมการ	

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กลไก เงื่อนไข และวิธีการที่ก่อให้เกิดมีการเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรชุมชนในภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนา แหล่งข้อมูลในการวิจัยได้แก่ ชาวบ้านน้ำแพร่ และกลุ่มผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์ แยกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และนำเสนอด้วยการบรรยาย สรุปเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

การเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรนี้ เกิดขึ้นได้ก็เพราะมีกลไกภายในชุมชนและกลไกภายนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกันภายใต้เงื่อนไขของแต่ละกลไกซึ่ง สามารถเชื่อมโยงกันได้ ส่วนวิธีการที่แต่ละกลไกใช้มีทั้งวิธีการเฉพาะและวิธีการรวม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- กลไกและเงื่อนไขภายในชุมชน ได้แก่กลุ่มที่เป็นทางการ คือ กรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเพื่อนเกษตรทำสวน กลุ่มแม่บ้าน ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการได้แก่ กลุ่มเครือข่าย และกลุ่มผู้อาวุโส สำหรับเงื่อนไขในการเข้าร่วมเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรของกลไกภายใน คือการปกป้องสิทธิชุมชน ที่ต้องการการดำเนินชีวิตอย่างปกติ สามารถทำมาหากินได้อย่างมีอิสระมีอากาศและน้ำที่สะอาด และมีความสงบจากมลภาวะเสี่ยงที่จะเกิดจากการขนส่งขยะบ่อนโรงไฟฟ้า

- กลไกและเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ นักข่าว / ผู้สื่อข่าว องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ นักการเมือง และพ่อค้า / นักธุรกิจ สำหรับเงื่อนไขที่กลไกภายนอกเข้าร่วมเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากร ก็คือ การช่วยชุมชนให้ตระหนักถึงสิทธิของชุมชนและให้ป้องกันสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร

- วิธีการเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากร มี 2 ระดับ คือ ระดับกลุ่ม / องค์กร เป็นการศึกษาหาข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะยอมรับ / ไม่ยอมรับโครงการนี้ และระดับความเคลื่อนไหวของกลไกทั้งหมด ซึ่งมีวิธีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน คือ

1) การประชุมกลุ่มย่อย ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งในระยะแรกเป็นแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการหาข้อมูล / รายละเอียดเกี่ยวกับผลกระทบจากโครงการ

2) การประชุมกลุ่มใหญ่ เป็นการประชุมของกลุ่มทั้งหมดที่เป็นกลไกภายในและภายนอกชุมชน เพื่อรับทราบข้อมูลที่ไปศึกษาในรายละเอียด และทำการลงมติว่าจะยอมรับหรือไม่ยอมรับโครงการนี้

3) การยื่นหนังสือคัดค้าน ตัวแทนของชุมชนทำหนังสือยื่นต่ออำเภอและจังหวัด คัดค้านโครงการนี้ ตามมติที่ประชุมของกลุ่มทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชน และได้แนบมติของสภาตำบลที่ไม่ยอมรับโครงการนี้ด้วย

4) การรวมกลุ่มประท้วง หลังจากการประชุมใหญ่ได้ตัดสินใจยื่นหนังสือคัดค้านและ ไม่ได้รับคำตอบ และไม่ได้รับความสนใจ จึงได้รวมตัวกันชุมนุมประท้วงที่หน้าที่ว่ากรมอำเภอ

5) การร่วมประชุมสัมมนา ชุมชนได้ส่งตัวแทนของชุมชนเข้าร่วมสัมมนาที่นักวิชาการจัดขึ้น เพื่อให้ทุกฝ่ายที่มีความขัดแย้งกัน มาพบกัน ทำ ความเข้าใจร่วมกัน

6) การรวมกลุ่มชุมนุม การปิดถนน การประท้วง หลังจากที่ไม่สามารถตกลงกันได้ในการสัมมนา

7) การเดินขบวน การปิดถนน เปิดอภิปราย ที่หน้าศาลากลางจังหวัด จนกระทั่งได้รับการตอบสนองตามคำเรียกร้องอย่างน่าพอใจ การชุมนุมจึงได้ยุติลง เมื่อไม่ได้รับการสนใจจากภาครัฐ ชุมชนจึงได้ใช้วิธีการที่รุนแรงขึ้น ด้วยการเดินขบวน ปิดถนนที่หน้าศาลากลางจังหวัด และเปิดอภิปรายแสดงความคิดเห็นถึงรายละเอียดและความเป็นมาของโครงการนี้

Thesis Title Claiming of Right to Manage Natural Resources in the Upper Northern Community

Author Miss.Puttachart Chaidacha

M.Ed. Nonformal Education

Examining Committee

Asst.Prof.Dr.Dusit Duangsa Chairman

Lect.Visut Wanich Member

Asst.Prof.Yongyudh Plianpadung Member

Abstract

This thesis was aimed at examining mechanisms, conditions and methods involved in the chaining of rights to manage natural resources in the Upper Northern community. The researcher collected needed data via observation, interview and group discussion techniques. Key informants comprised Nam Prae Village members as well as formal and informal leaders. Collected data were subsequently cross-checked, verified, classified, and descriptively and analytically presented based on predetermined conceptual frameworks.

Findings were as follows:

Laying claim to such rights was made possible by the joining together of community own and external mechanisms. Despite different and unique conditions the former and latter were subject to, both sets of mechanisms were able to connect. As regards methods each set employed they were both of specific and common nature.

- Community-based mechanisms comprised formal and informal groups. The former included the village committee, the environmental conservation group of Hang Dong District, Chiang Mai Province, the agriculturist friends group and the housewives group. The latter comprised kinship group and the elderly group. Conditions of this set of mechanisms included the deemed right to protect the community wishing to have normal ways of life, be able to make free living, enjoy clean air and water, and be free from noise pollution to be generated by the transportation of garbage to feed the power plant.

- External mechanisms and conditions comprised, as regards the former, reporters/correspondents, nongovernmental organizations, academics, politicians, and merchants / businesspeople ; and, as regards the latter, the provided help to make the community aware of its rights and the need to protect them

- There were 2 levels of claiming methods, group / organization and the overall movement of all mechanisms. At the former level, the methods were those employed in the search for clear and correct information about any particular projects to be taken into consideration whether to accept or reject them. At the latter level, the following processual methods were identified:

1. Subgroup meetings undertaken by each group. Initially, group members were given clear assignments in order to obtain detailed information about the projects and their likely impact.

2. Large group meetings. They were participated by all group constituting both internal and external mechanisms and convened to hear the presentation of detailed and reviewed information in order to decide whether to accept or reject the projects.

3. The Submission of opposition letter. Community representatives submitted the Letter to District and Provincial authorities accompanied by the Tambol Administrative Organization's rejection resolution

4. Staging a group protest. Following the submission of the opposition letter and no reply and attention was forthcoming, villagers decided to stage a protest in front of the District Office.

5. Participating in seminars. Community representatives were sent to participate in academics-organized seminars designed to serve as for a for conflicting parties to meet and thresh out their differences.

6. When agreements could not be reached at those seminars, more rallies, more protests and roadblocks ensued.

7. Demonstrations, roadblocks and condemnation speeches continued in front of the Provincial Hall. They went on and on until satisfactory responses from concerned authorities materialized. Then, the protests came to an end.